

NOVI CINEMA

**“bir ezikten daha kötü tek şey,
kötü oynadığını kabul etmeyen kişidir.”**

– kevin spacey

yeniden merhaba!

önceki sayımızda, kağıt üstünde neler yapabileceğimizi görmek için bugüne kadar yazdıklarımızdan bazılarını derleyerek fanzinimizi hazırlamıştık. gerek hazırlık aşamasında, gerekse sonrasında pek çok, güzel anlar yaşadık. bizim için hayatımızın en güzel zamanlarından biriydi. siz de yaptığımız işe ilgi gösterdiniz ve bıraktığımız yerlerde fanzinlerimizin tükenmesine sebep oldunuz. ilginiz için hepimize çok teşekkür ederiz.

biz de bu yoğun ilgi karşısında boş duramazdık. hemen işe koyulup sadece **novicinema** fanzin okurlarına özel yepyeni yazılar yazdık. üstelik o kadar çok yazmışız ki sayfa sayımızı artırmak zorunda kaldık. iyi de ettiğimizi düşünüyoruz. ayrıca bu sayı için *naz ekmekçi*, irlandalı oyuncu **hugh o'conor**'la röportaj bile yaptı. kapağa usta oyuncu **kevin spacey**'i koyduk çünkü bu sayıda ağırlıklı olarak oyuncularla ilgili yazılar bulacaksınız. kevin spacey'le ilgili bir yazımız yok ama idare edin artık.

önceki sayımızı okurken fotoğrafını çekip bizimle paylaşan bazı okurlarımız oldu. biz de çok mutlu olduk ve bu fotoğrafları sosyal medya hesaplarımızdan paylaştık. eğer siz de bu sayıyı okurken böyle bir şey yaparsanız sizin fotoğraflarınızı da paylaşmaktan mutluluk duyarız. ayrıca fanzinimizle ilgili olumlu ya da olumsuz görüşlerinizi bize yazabilirsiniz.

unutmadan, sonraki sayımızı **ocak 2018**'de çıkarmayı düşünüyoruz, haberiniz olsun. bu süre zarfında, yazacağımız yeni yazıları sitemizden okuyabilirsiniz. orayı da elimizden geldiğince güncel tutmaya çalışıyoruz ki araya soğukluk girmesin. :)

umuyoruz ki, bu sayımızı da beğenerek okursunuz. keyifli okumalar...

web site:

www.novicinema.com

sosyal medya:

twitter.com/novicinema

instagram.com/novicinema

kapak illüstrasyonu:

ali mert akyıldız

iç illüstrasyonlar:

ulaş iştah

bu fanzin **burak aras** tarafından hazırlanmıştır. ayrıca, istanbul dağıtımını tek başına üstlenen **faruk tunçay**'a ve eskişehir dağıtımını yapan **kardelen öykü turhan**'a teşekkürü bir borç biliriz.

hem güldüren, hem ağlatan oyuncu: şener şen

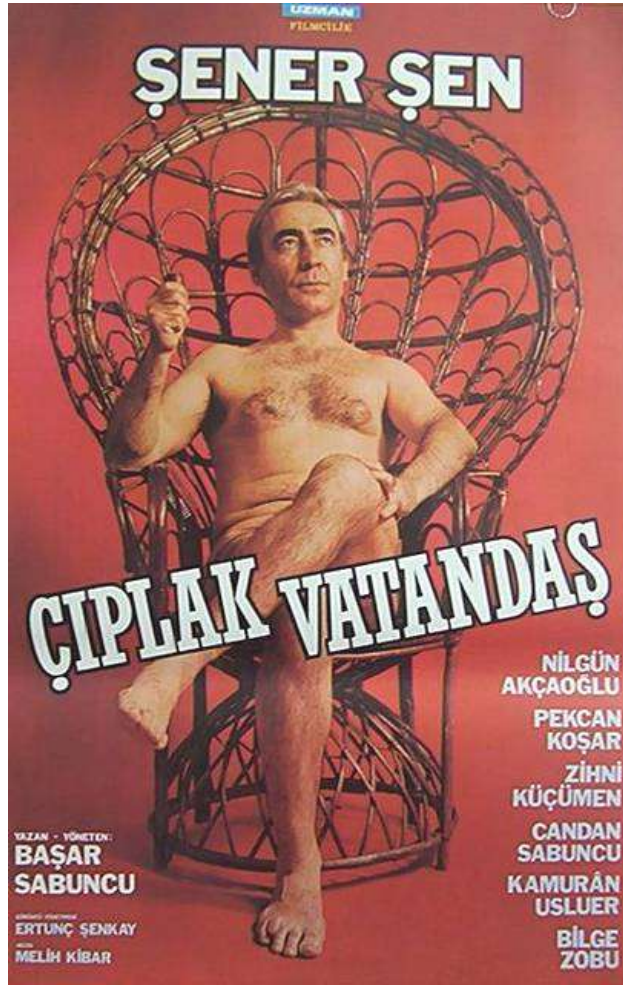
“en iyi jilet budur! dünyanın bütün meşhurları bununla tıraş oluyor; ingiltere kralı, rahmetli başkan kennedy, taçsız kral pele, backenbauer, kaleci mayer, nadia komanaçi...” şeklinde uzayıp giden repliğiyle hafızalara kazınan **neşeli günler** filminin ziya’sı ile evimizden biri olan; canlandırdığı vecihi karakteriyle uçağıyla evimizin duvarını yıkıp içeri dalan; hem en iyi dram hem de en iyi erkek komedi oyuncusu seçilmiş; 21 aralık 1941 adana doğumlu şener şen, 7 yıl aradan sonra **yol ayrımı** filmiyle perdelere geri dönüyor. tabii ki filmin yönetmeni, yol arkadaşı, birlikte nice filmlere imza attıkları yavuz turgul’un ta kendisi. fakat aradan geçen 7 yıl hiç de azımsanacak bir zaman değil. sonuçta, 7 yıl önce doğan çocuklar şimdi ilkokula başlamış oluyor; bir nesil yetişirken bir nesil de ölüyor. geçen zaman dilimi içerisinde ise, çoğu insanın aklındaki soru, **“şener şen, neden film yapıyor?”** oluyor.

kimilerinin bu soruya yanıtı: **“şener şen, yavuz turgul’a o kadar güveniyor ki başka filmde oynamayı göze alamıyor.”** bu cevabın ardından ise yavuz turgul’a sitemler ediliyor. peki, cevap sadece bu güven duygusunda mı yatıyor, yoksa başka ne

denler de var mı? şener şen sıradan bir sanatçı değil. şener şen, gerçek bir sanatçı; çıkar uğruna, para uğruna kendini heba etmeyen biri. ilk olarak, arzu film ekolüyle karşımıza çıktı, şener şen. daha doğrusu, o ekolde izleyenlerin hayranlığını kazandı. arzu film ekolünü ise, ertem eğilmez ile birlikte anılan; toplumu anlatan masumane komedileri içinde barındıran filmler ya da film şirketi olarak tanımlamak pek yanlış olmaz. bu filmlerde kolektif güldürünün bir parçasını oluşturuyordu, şener şen. kimi zaman hacivat’ın karagözü; kimi zaman kavuklu’nun pişekarı olurken, kendisine verilen güldürü görevini başarıyla sağlıyordu. yılların eskitemediği 1976 montreal yaz olimpiyatları tişörtüyle, **“ben bu yaz neredeydim?”** sorusunu inek şaban’a (*kemal sunal*) yönelten **hababam sınıfı**’nın badi ekrem’i de; **tosun paşa**’nın tellioğullularından lütfü’sü de; **süt kardeşler**’in hüsamettin’i de bu ekolde ortaya çıkmış ve şener şen’de başarıyla can bulmuş karakterlerdi. bunlar içinde vecihi ve ziya’yı saymaya bile gerek yok. tüm bu dönemi ise, şener şen’in film hayatının birinci safhası olarak sayabiliriz.

ikinci aşamanın, 1985 yılında ilk defa tek başına başrolü üstlenerek ali rıza karakterini canlandırdığı **namuslu** filmiyle başladığını söyleyebiliriz. sürekli rol arkadaşı olarak gördüğümüz kemal sunal ise, şener şen’in bu hamlesini yanlış bulduğunu dile getirmiş; keza ertem eğilmez de **“namuslu filmi tutmazsa kariyerin biter”** diyerek ona eski tarzına geri dönmesi için telkinlerde bulunmuştur. şener

şener şener'in kararıysa son derece mantıklıdır; öyle ki, bu filmin ardından yükselişi hızlanmıştı. bu dönemdeki filmle-
rinde, güldürüyle birlikte toplum so-
runlarına bolca değinilmekte ve üstü
kapalı olmadan eleştiriler yapılmakta-
dır. örneğin; **çıplak vatandaş**'ta
ekonomik sorunlardan bahsedilir.
emeklinin geçinemediği anlatılır, iş
adamlarının göz boyamak için yaptığı
yardımlar eleştirilir, hepsinin tama-
men bir yalan olduğu vurgulanır. bu-
nun yanında,
"dikkati çekmek için
soyunmak mı la-
zım, normal konu-
şarak derdimizi an-
latamıyor muyuz?"
sorusuna cevap ara-
yan çıplak vatanda-
şın sonu ise, son de-
rece vurucudur. ade-
ta, **v for vendetta**
filmindeki gibi ko-
lektif bir hafızayla
hareket eden insan-
lar, şener şener tara-
findan canlandırılan
ibrahim karakterinin
kullanılıp atılmasına
**"işiniz bittikten
sonra mı deli ol-
du?"** cümlesiyle
karşılık verir ve bu-
rada insanların bile
bir mal gibi kullanıldığı gerçeğine kar-
şı çıkarlar. benzer bir eleştiri de na-
muslu filminde vardır. şener şener bu
sefer karşımıza, dürüst ve namuslu
mutemet olarak çıkar. fakat, film bize
dürüstlüğün çalıp çırpmanın beş para
etmediğini anlatır, ki bunda çok da
hakkıdır. günümüzde bile, çalan çırpan
kişiler baş tacı edilirken; doğrudan ay-
rılmayanların yalancı, suçlu ilan edil-
diği bir gerçektir.

şener şener'in film hayatının üçüncü
safhası ise, yavuz turgul'la başlayıp
şimdiye devam eden kısımdır. şener
şener, yavuz turgul'a güvenmekte haklı-
dır; çünkü ortaya koydukları işler,
türk sinemasının hatırı sayılır filmle-
rindendir. **muhsin bey, eşkıya, gö-
nül yarası, aşk filmlerinin unu-
tulmaz yönetmeni** ve **av mevsimi**
bu ikilinin yönetmen - oyuncu ortaklı-
ğından çıkmıştır. bir de ikilinin sena-
rist ve oyuncu birlikteliği vardır ki, bu
ilişkiden doğmuş **çi-
çek abbas, zügürt
ağa, şekerpare** ve
kabadayı filmleri
kült sınıfına girebile-
cek işlerdir. şener
şener o kadar filmde
oynamış ve o kadar
fazla bir birinden
farklı karakter can-
landırmıştır ki, her-
kes onun karakterle-
rinden birinin kimli-
ğini kendi üzerine
oturabilir. muhte-
melen seyircilerin
**"artık şener şener'e
kavuşmak istiyor-
uz"** demeleri, onun
insanlara yansıttığı
"ben, sizden biriyim"
imajında saklıydı. ye-
ri geldiğinde insanla-
rı koruyan, gözetken kabadayı ali rıza
olup karşımıza çıkarken; yeri geldiğin-
de **"korkma, sadece toprağa gi-
deceksin. sonra, toprak olacak-
sın. sonra, sularla birlikte bir çi-
çeğin bedenine yürüyeceksin.
oradan, özüne ulaşacaksın. çiçe-
ğin özüne bir arı konacak. belki,
belki o arı ben olacağım"** diye fi-
lozofça söylenmiş repliğiyle, eşkıya
baran olarak bizlerle buluşacaktı. bu-

gün ise, gösterim tarihi 10 kasım 2017 olarak belirtilen ve 7 yıllık hasrete son verecek filmde; tekstil imparatorluğu sahibi ailesiyle çatışma halindeki, şirketini dağıtmak isteyen *mazhar kozanlı* olarak karşımıza çıkmaya ha-

zırlanıyor, usta oyuncu. onunla büyüyenlerin en çok güldüğü insan olan; türk sinemasının, 75 yaşındaki yaşayan devinin “**yol ayrımı**”nı hepimiz heyecanla bekliyor ve onu sinema perdesinde daha çok görmek istiyoruz.

illüstrasyon: ulaş istar

şeytanını ruhuna satan bir şairin “sonsuz şiir”i

alejandro jodorowsky'nin “**sanırım benim en iyi filmim olacak**” diye nitelendirdiği; ülkemizde de 36. istanbul film festivali kapsamında gösterime giren **sonsuz şiir**, orijinal adıyla **poesia sin fin**, 88 yaşındaki yönetmenin otobiyografik film serisinin **gerçeğin dansı**'ndan (**la danza de la realidad**) sonraki ikinci ayağı. *gerçeğin dansı*, yönetmenin çocukluk yıllarına odaklanırken; *sonsuz şiir* daha renkli, kopuşların ve başlangıçların olduğu gençlik yıllarına ışık tutuyor.

ilk sahnesiyle beraber içine girdiğimiz şiirsellik kendini görsel, melodik ve sözlere dökülen bir akışla, eş zamanlı bir ayrışma ile ifade ediyor. alejandro önce tocopilla'dan ayrılıyor ve ardından kırmızılar içindeki küçük çocuğu orada bırakarak santiago'daki matucana caddesinde şiddet ve karmaşanın içinde buluyor kendini. özellikle bu sekansın dekor geçişi son derece sürreal ve kendine özgü. nitekim, bu geçişle seyirci de artık alejandro'nun gençliğe giriş yapıyor. soprano edasında, pasif, tepkisiz ve bir o kadar da boşuna haykırırları olan bir anne; maskülen, despot ve dayatmacı bir baba ile girişinde bir “cüce” ve bir “devin” sizi nazi kostümleri içinde karşıladığı babasının dük-

kanında bulunduğu federico garcia lorca'nın şiir kitabını çalıp, artık yeşillikleri isteyen bir çocuk, bir şair: alejandro.

“yeşil, seni yeşil istiyorum”

baba, dükkanında yakaladığı hırsız alejandro'ya zorla dövdürürken ve dahası, adamın karısını dükkanın önünde çıplak soyarken üstündeki işçi gömleği ile krallığını sergiler niteliktedir. bu sahne, yakından tanıdığımız politik göndermeler barındırır. bir yanda fanatik nazi bir cüce, diğer yanda nazi kostümlü bir dev, ortalarında üzerindeki işçi gömleği ile faşistleşen bir adam ve yanında çıplak bir kadın... bu karede soğuk bir savaş vardır; yani, alejandro'nun istemediği her şeyi görebiliriz. ardından, oğlunun doktor olmasında direten baba, ona adeta bütün yeşilleri yasaklar; fakat alejandro'nun isyan sinyallerini alırız artık. devamında, alejandro'yu bir aile toplantısında, annesinin ve kendisinin “sevimli” bahanelerle dışlandığı bir kumar masasında görürüz. jodorowsky'nin gözünde, bu masada masumlar oturmaz, kirli bir masadır bu. sonunda “sınırdışı” edilen alejandro, aile bağlarını metaforize edercesine bahçedeki ağacı defalarca baltalayıp evi terk eder. ağacı tamamen deviremez belki; ama ölüme mahkum edilmiş bir delik açar.

“içimde yaşayan varlık tükeniyor; rüyalarım alevleniyor.”

kuzeni ricardo'nun onu götürdüğü evde mutluluğu ve özgürlüğü hisseden alejandro, ricardo'nun onda olan aşkına kayıtsız kaldığında, babasına karşı

kendisinin dahi emin olmadığı ve fark etmediği bir zafer kazanıyor. babasının anlayamayacağı bir şekilde herkesi sevmeye açık, şairane bir kalbi olan bu hassas çocuk; babasının üstünde kurduğu eşcinsel tehditlerin baskısıyla, seksüelliğinden belki de emin değildi. fakat, ricardo'yu kesin ve içten bir şekilde reddedişi, hem seyirciyi hem kendini hem de bu olaya şahit olsaydı babasını ikna edebilecek bir şekilde nihayetleniyor. cafe iris'in soğuk geceyarılarına dahil olmasıyla beraber, aradığı korkunç ilham perisini buluyor: *stella diaz*. alejandro bu korkunç kadını elde etmek için kulağının bir parçasını gözden çıkarması gerektiğini dillendirirken, yine tanıdık bir sanatçıya kayıyor aklımız. son derece ilginç detaylardan biri ise, stella diaz ve alejandro'nun annesi sara karakterlerini aynı oyuncunun, yani pamela flores'in canlandırıyor oluşu. arka arkaya gelen sahnelerde stella'yı vahşi bir cinselliğin içinde bulurken; sara, yine kayıtsız şarkılarına devam ediyor. jodorowsky'nin "korkunç kadını" aynı zamanda annesi. alejandro'nun, ailesinin yanan evinden çıkardığı ve **"dünyaya gelmeme neden oldu"** dediği elbiseyi, aşkın balonları ile gökyüzüne bırakması ise annesine karşı olan naif, vahşi ve hatta suçlayıcı hislerin bir gösterisi durumunda.

enrique adlı başka bir şair ile kurduğu dostluk ilişkisi, gerçek insanların kendini bulduğu kuklaları ve atölyesindeki devasa itiraf sandalyesi alejandro'yu yüzünü kaybedeceği bir boşluğa itiyor. itiraf sandalyesinde, elleri olmayan adamın sevgilisine dokunamayışının yardım çağrısıyla karşımıza benzersiz bir manzara çıkıyor.

alejandro'nun kökünü baltaladığı

ağaç, diğerlerini de hasta edencesine yayılan bir salgın misali şili halkını maskelenmiş ve sadece kahramanları ibanez'i gördükleri bilindik bir faşizmle karşı karşıya bırakıyor. alejandro ise **"ibanez'e ölüm!"** haykırışı eşliğinde gitmek üzere kayıtsız kalabalığın içinden geçiyor. özellikle dikkat çeken bir diğer nokta da, filmin akışında ve sonunda jodorowsky'nin geçmişte içine düştüğü çukurlardan kendi gençliğini çıkarışı. yaşlı jodorowsky, geçmişte yapmadığı veya yaptığı şeyler için genç alejandro'yu vedalara ve telafilere yönlendiriyor. **"baban görüldüğü gibi değil, normal bir insan"** diyor kendi gençliğine ve geçmişi yeniden yazıyor kendi kafasında.

"baba, bana bir şey vermeyerek çok şey verdin ve beni sevmeyerek sevginin ne kadar gerekli olduğunu gösterdin."

filmin sonunda alejandro, bu defa tanıdığımız gölgeleri geride bırakarak gidiyor. gemide, yuvaya ihtiyacı olmayan bir kartal görüyoruz; geride hem çocukluğunu hem de köklerini bırakıyor. bir filmde ziyade son derece teatral, karikatürize ve bazen karanlık bir "hayat" sunuyor ve bizi de kendi kırık aynalarımızla konuşmaya itiyor, jodorowsky.

usta beni öldürsen e!

"anaların ölüsünü törenle kaldıra-bilmeleri için çocukların sağ kalması gerekir. kalmadıkları da görülür ama." [*]

adı **vasfiye** ve **aaahh belinda** gibi döneminin önemli filmlerinin senaristliğini yapan barış pirhasan'ın, bilge karasu'nun on iki bölümden oluşan **göçmüş kediler bahçesi** kitabının yedinci masalı **usta beni öldürsen e**'yi uyarladığı aynı adlı filmde, küçük yaşta anne ve babasını kaybeden ishak (*hugh o'conor*) ile onu yanına alan ve ona ip cambazlığını öğreten ustası abib'i (*károly eperjes*) izleriz. adı belirsiz bir avrupa ülkesinde, belirsiz bir zamanda, savaşın tam ortasındaki iola sirki'nde herkesin yüreğini ağzına getiren ip gösterileri yaparak ekmek paralarını kazanır, abib ve ishak.

filmin açılış sekansında, ishak'ı ipin üzerinde yürürken görürüz. arka arkaya verilen görüntülerde ishak'ın ip üzerinde attığı ufak ve dikkatli adımlar;

çocukken annesine yürürken attığı bebek adımlarına benzetilir. bir sonraki karede, küçük ishak babasının kucağındadır ve babasının yüzünde gidecek büyüyen bir ben görür. hayatının geri kalanında da bu benleri görmeye devam edecek ve bunların ölümün bir habercisi olduğunu fark edecektir, ishak. ardından, babasının yere yığılarak ishak'ı kucağından düşürmesi ve ishak'ın ip üzerinde dengesini kaybedip düşmesi karşılaştırmalı kurguyla verilir. ishak'ı kurtarmak için önce annesinin, sonra da ustasının elini uzattığını görürüz.

"(...) ustasına babası diye değil de anası diye bakardı. onu doğuran, emzirip büyüten, ona yaşamasını öğreten anasıyla bir tutardı ustasını. önceleri, böyle bir şey duyduğunun farkına ilk vardığı sıralarda, bu duygunun ayrıksılığından ürkmüş, sıkılmış, öylesine olmayacak bir şeyi ustasına bile söyleyemeyeceğini, açamayacağını düşünmüştü. sonra sonra, her dü-

**şüncesini bilen ustasına, ayrık-
da olsa bir duygusunu açamama-
sını daha da tuhaf bulmaya başla-
mış, bir gece, gösteriden sonra,
karanlıkta yatarlarken, söyleyi-
vermişti içindekini ona. karşı kö-
şedeki yataktan önce kesik kesik
gülme sesleri gelmişti. (...) kahka-
haları gün ağarmaya yüz tutar-
ken ancak dinebilmişti; o zaman
da "yahu sen ne şair adammışsın"
 demiş, ardından da horuldamaya
başlamıştı." [*)**

ishak'ın üzerine titreyen ustasının tek isteği, ishak'ı savaştan kurtarıp birlikte huzurlu ve mutlu bir hayat sürebilecekleri bir ülkeye götürebilmektir. esasında savaştan kaçıp kurtulmak, iola sirki'ndeki herkesin ortak arzusudur. tüm sirk çalışanları, kendilerini yeni dünya'ya götürecek olan sirkin kurucusunu (*cem özer*) beklemektedirler. sirkin dışındaki dünyada kaos hüküm sürmektedir - insanlar baskı ve işkence görmekte, hatta kimileri kurşuna dizilmektedir. sıkıyönetim altındaki bölgede şiddet ve tehditleriyle herkesin hayatını yaşanılmaz kılan albay hammond'ın (*davyd harries*) yanından kaçan bir asker de sirke sığınır. kaçağın varlığı sirkteki herkesi huzursuz etmektedir; ancak bıçak atıcısının karısı katja (*meltem cumbul*) ona yardım elini uzatır - onu bir palyaço makyajının altına gizler ve böylece kaçak, teslim olmaktan kurtularak sirkte çalışmaya başlar. bir süre sonra ishak, kaçak askerin yüzünde büyüyen bir ben görür. o benin hep orada olup olmadığını sorar; asker, ishak'ın neden bahsettiğini anlamaz. ishak, yüzüne boya bulaşmış olabileceğini söylese de askerin öleceğini anlamıştır. gerçekten de bir zaman sonra albay ve askerleri sirke gelerek, herkesin gözü önünde kaçak askeri öldürür.

sirke sonradan gelen kör bir balıkçı (*tuncel kurtiz*), denizlerden koparıp "leş gibi kokan" vagonuna hapsettiği gerçek deniz kızını (*julia brendler*) insanlara sergilemektedir. sirktekiler, bunun bir kandırmacadan ibaret olduğunu; onun yalnızca balık pullarına sarılmış engelli bir kız olduğunu düşünürler. bir gece ishak, vagonun içinden deniz kızının ağlamasını duyar ve yanına gider. kız, çok susadığını söyleyerek ondan yardım ister, ishak da ona suyunu getirir. bir yandan da deniz kızına acımakta; balıkçının ona kötü baktığını düşünmektedir. onun, kendisini gerçek bir deniz kızı zanneden, gelgit akıllı bir kız olduğunu düşünür, ishak.

zaman içinde onunla daha çok ilgilenmeye başlar; tekerlekli sandalyesinden kalkamayan kıza banyo yaptırır, saçlarını tarar ve güzel kokular sürer. hatta, geceleri onu eğlendirebilmek için herkesten gizli gösteriler yapar. ishak, aşık olduğu bu zavallı deniz kızını, balıkçıdan gördüğü zulümden kurtarmayı ve ait olduğu yere, yani denize geri götürmeyi kafasına koyar. abib, ishak'ın deniz kızına karşı olan hislerinden hiç memnun değildir. çünkü, sıkıyönetim ilan edilen bölgeden üç gün içerisinde gitmezlerse ishak askere alınacaktır ve abib, bunca yıldır gözü gibi baktığı oğlunu kimsenin elinden almasına izin vermek istemez. ne var ki, ishak deniz kızını yanına al-

madan gitmeyi bir türlü kabul etmez. abib, dizlerinin üzerine çöker ve onunla gelmesi için ishak'a yalvarır. işte o anda ishak, ustasının yüzünde bir ben görür - ustasını kaybedeceğini düşünerek korkmaya başlar. aradan üç gün geçer, albay sirkteki genç erkekleri askere almadan önce son bir gösteri yapmalarını buyurur. ishak, o gece yapacakları gösteride çok dikkatli olması gerektiğinin farkındadır. çünkü, yapacağı en ufak bir yanlışın ustasının ölümüne neden olacağını bilir. ikisi de ipe çıkar, gösteri gereği ellerinde kılıçlar vardır; dövüşürler ve yine gösteri gereği ishak'ın düşüyormuş gibi yaparak ipten atlaması, ustasının da onu bileğinden tutması gerekmektedir. ancak ishak, ustasını korumaya o kadar odaklanmıştı ki, atlama esnasında ustasının elini tutamaz ve ipten düşerek ölür.

“(...) bekliyordu. ustanın son adımı atmasını bekliyordu hâlâ. ustası, orta ipin altındaki halkaya tutunmuştu bile. ama seyircilerin çepeçevre sardığı, ince kum döşeli oyun alanı kendisine hızla yaklaşırken, bağırtıların, çığlıkların içinde seçemedi ustasının "vah şaşkın oğlum" diyen sesini. işitemedi.” [1]

abib, ishak'ı iola'nın bahçesinde top-rağa verdikten sonra onun tek isteğini gerçekleştirmeye, yani deniz kızını denizine kavuşturmaya karar verir. artık, onun gerçek bir deniz kızı olduğuna inanıyor gibi görünmektedir. motoruna atlar, kör balıkçıya gider ve bir tomar para vererek deniz kızını ondan alır. kızı, deniz kıyısına getirir ve suya bırakır. kız ise, abib'e **“ben denize geldim, sen git. bir çocuk tanyorum - o uçabiliyor. sen de uç”** der ve sonsuz sulara kaybolur.

ishak, gökyüzünü ve uçmayı; deniz kızı ise engin suları temsil etmektedir. ikisinin ilişkisiyle yükseklik ve derinlik arasında bir denge kurulmuş olur. aynı şekilde, ishak ve abib arasındaki usta-çırak ya da baba-oğul dengesi de ip cambazlığı simgesiyle kuruludur. son olarak, filme deniz kızı aracılığıyla dolaylı olarak dahil olan **“deniz”** teması, sınırların aşılmasının, özgürlüğün ve yeni bir dünyanın simgesi konumundadır.

bir açıdan da film, bizlere **küçük deniz kızı** masalını da anımsatır. masala göre, deniz kızı denize düşen bir prensi kurtarır ve ona aşık olur. ne var ki, deniz kızı karada yaşayamaz. bu nedenle, kötü kalpli cadıyla bir anlaşma yaparak denizleri terk eder. yine de prensle birlikte olamaz ve deniz köpüklerine karışarak ölür. aynı şekilde ishak, aşık olduğu deniz kızını kurtarabilmek için gökyüzünden vazgeçer ve onu ait olduğu denizle buluşturmaya çabalar.

barış pirhasan'ın korku, baskı, tutku, sevgi gibi kavramları; palyaço, ip cambazı ve deniz kızı gibi metaforlarla anlattığı film masalsi atmosferi, başarılı oyunculukları ve etkileyici finaliyle sonsuz karanlığın içerisinde titrek bir mum ışığı gibi parlayan umudu aşıyor izleyicisine.

* karasu, b. (1996) göçmüş kediler bahçesi, metis yayınları: istanbul, ss. 106-120.

hugh o'conor röportajı

1975 yılında dublin'de dünyaya gelen hugh o'conor, babasının beethoven'ın en iyi yorumcularından olan dünyaca ünlü piyanist john o'conor olması sebebiyle, sanatla iç içe büyüdü. küçük yaşlarda betty ann norton tiyatro okulu'na gitmeye başladı ve henüz 10 yaşındayken **lamb** filminde; liam neeson'a zorluk çıkaran, epilepsi hastası, küfürbaz owen kane rolünü canlandırdı. öyle ki, rol gereği sigara içtiği ve küfrettiği için 15 yaş sınırlaması getirilen filmi izleme şansı bulamadı.

tarih, 1989'u gösterdiğinde, **sol ayağım**'in küçük christy brown'u olarak karşımıza çıktı ve oyunculuğuyla herkesi kendine hayran bıraktı. elbette bu yetenekli gencin hollywood stüdyolarının da dikkatini çekmesi uzun sürmedi. çeşitli stüdyolar, birkaç filmlik anlaşmalar önerdiler; ancak, ailesi okulunu aksatmasına izin vermediğinden hiçbirini kabul etmedi. yine de hugh o'conor'ın oyunculuk kariyeri, tim curry ve kiefer sutherland gibi oyuncularla karşılıklı yer aldığı **üç silahşörler**; johnny depp ve juliette binoche ile birlikte rol aldığı **chocolat** gibi filmlerle devam etti.

ilk başrolü, gerçek bir hikayeden uyar-

lanan **the young poisoner's handbook** filminde, üvey annesi de dahil birçok kişiyi zehirleyen graham young oldu. 1997 yılına gelindiğinde, türk-alman-macar ortak yapımı, barış pirhasan imzalı **usta beni öldürsen e** filminde bir deniz kızına aşık ip cambazını canlandırdı. bugün, 42 yaşında olgun bir adam olan hugh o'conor, oyunculuğunun yanına yazarlık, yönetmenlik ve fotoğrafçılık gibi birçok unvan eklese de; benim için her zaman, küçük yaşlarda bir şekilde izleme imkanı bulduğum usta beni öldürsen e filmindeki ishak olarak apayrı bir yerde durmaya devam edecek.

öncelikle, benimle röportaj yapmayı kabul ettiğiniz için size çok teşekkür ederim.

ne demek naz, bu benim için de büyük bir zevk!

sorularıma, çok sevdiğim bir filmle ilgili başlamak istiyorum. usta beni öldürsen e filmine nasıl dahil oldunuz?

çok basit bir şekilde geliştiğini söyleyebilirim. barış (pirhasan) bana senaryoyu gönderdi ve ben de kabul ettim!

filmde sık sık olayları ishak'ın bakış açısından izleme imkanı buluyoruz, ustasına ya da deniz kızına karşı hissettiklerini başarıyla yansıtıyorsunuz. bunun için role nasıl hazırlandınız?

aslında, oyuncular olarak filmin gerçek anlamda içine girdiğinde, o fiziksel konuma gelebilmek için fazla bir çaba harcaman gerekmiyor. yani, kendi kendine "tamam, şimdi bu sahnede ip üzerindeymişim gibi yapmam lazım" demiyorsun; çünkü zaten orada

gerçekten ipin üzerindesin. bunun dışında, rol için ip üzerinde yürümeyi öğrendim diyebilirim – yani biraz.

filmin çekimleri sırasında sizin için en büyük zorluklar ne oldu?

ip üzerinde yürümek tabii ki!

türk oyuncularla ya da barış pirhasan'la çalışmak nasıl bir deneyim oldu sizin için?

benim için güzel bir deneyimdi – hep si birlikte çalışması oldukça keyifli, profesyonel oyunculardı. oyunculuk, bu nedenle hep yapmayı umduğum bir şey – sadece çok keyifli olduğu için değil; aynı zamanda harika oyuncularla, senaristlerle ve yönetmenlerle çalışma ve onlardan bir şeyler öğrenme imkanı bulduğum için. her deneyim, birbirinden farklı. sanırım bu yüzden hep daha fazlası için geri dönüyoruz.

harika senarist ve yönetmenlerle çalışmaktan bahsettiniz, peki barış pirhasan'ın filmin senaryosunu bilge karasu'nun “usta beni öldürsen e” hikayesinden uyarlayarak yazdığını biliyor muydunuz - hikayeyi okuma şansınız oldu mu?

biliyordum ve hikayeyi okudum da. oldukça ilginç bir konu olduğunu senaryoda da görebiliyordum. ama, hikayenin varlığından haberdar olduktan sonra bir şekilde okumam gerektiğini hissettim ve okuduktan sonra da gerçekten çok sevdim.

biraz da yeni filmlerinizden konuşacak olursak; en son tom holland, jon bernthal ve richard armitage gibi oyuncularla birlikte pilgrimage filminde rol aldı-

nız. rolünüzden biraz bahsedebilir misiniz?

filmde, keşiş cathal rolündeyim. 13. yüzyıl ırlanda'sında hıristiyan ve pagan kabileler arasında çatışmaların olduğu çalkantılı bir dönemde, kutsal bir emaneti roma'ya götürmek üzere yola çıkan keşişlerden birini canlandırıyorum.

corduroy adında, asperger sendromlu genç bir kadını ele aldığınız üçüncü kısa filminizi çektiniz. bunun yanı sıra i draw slow, the hot sprockets, heathers ve sinead o'connor gibi müzisyenler için kliplere imza attınız. şu sıralar yönetmenliğe, oyunculuktan daha fazla yöneldiğinizi söyleyebilir miyiz? bir de, yeni bir yönetmenlik projeniz var mı?

aslına bakarsan, evet. treasure films ve irish film board için ilk uzun metrajlı filmim olan “metal heart”ın çe-

kimlerini tamamladım. film, bir zamanlar çok iyi anlaşmalarına rağmen artık birbirlerinden nefret eden iki kız kardeş etrafında dönen bir tür olgunlaşma komedisi. okulda geçirdikleri son yaz dönemi, son sınavlarının sonuçlarının açıklanmasını bekliyorlar ve ebeveynleri seyahate çıkarken onları evde yalnız bırakıyor – o yaz, onlar için her şeyi değiştiriyor...

hennessey portre ödüllü “beckah”

irlanda ulusal galerisi; so fine art editions, royal hibernian academy galerileri ve dun laoghaire lexicon kütüphanesi gibi çeşitli yerlerde fotoğraf sergileriniz oldu. 2014 yılında dublin havaalanında çektiğiniz “beckah” ile hennessey portre ödülü’nü kazandınız. en başta, sizi fotoğrafçılığa yönlendiren ne oldu?

dublin trinity koleji’nden sonra, nyu film okulu’na burs kazandım. oradaki bir hocamız bize eğer iyi filmciler olmak istiyorsak, fotoğraf üzerine çalışmamız gerektiğini söyledi ve bizi bu

konuda cesaretlendirdi. zaten fotoğraf, her zaman ilgimi çeken bir şey olmuştum; ama tek bir karede, koca bir hikayenin nasıl anlatılacağını öğrenmek çok daha mantıklı geldi. daha sonraları, yakın bir arkadaşım, beni ebay’den aldığı eski film kameralarıyla tanıştırdı ve siyah- beyaz filmin hangi kimyasallarla, nasıl banyo edileceği gibi şeyleri gösterdi. ardından ben de bir yashica mat 6x6 analog kamera aldım ve sanıyorum böylece hayat boyu sürececek tutkum başlamış oldu.

en sevdiğiniz filmlerden birkaç tanesini saymanızı istesem?

söylemesi çok zor! genellikle bu soruya hep *başarının tatlı kokusu (sweet smell of success, 1957)* cevabını veririm; ama daha modern filmler arasında *garsoniyer (the apartment, 1960)*; *geceyarısı avı (midnight run, 1988)* ve *seçimler (election, 1999)* gibi filmleri de sevdiğimi söyleyebilirim.

en sevdiğiniz ya da birlikte çalışmak istediğiniz yönetmenlerden de bir iki isim söyleyebilir misiniz?

çok fazla isim var! çocukken kahramanlarım martin scorsese, stanley kubrick ve orson welles’di. ama günümüzde film yapan birbirinden yetenekli birçok yönetmen var...

son olarak, gelecek projeleriniz neler?

şu anda, ünlü norveçli buz patencisi sonja heine’in hayatını konu alan **queen of ice** filminde rol alıyorum. tabii, onu canlandırmadığımı bilmekten memnun kalacağımı düşünüyorum – filmde, ikinci kocası winnie rolündeyim.

içimizden biri: al pacino

“ben oyuncuyum, star değilim. starlar hollywood'da yaşar ve kalp şeklinde yüzme havuzları vardır.”

pacino'nun kariyerini üç döneme ayırarak inceleyeceğiz. daha doğrusu, ayırmaya çalışacağız:

birinci dönem:

1969-1979

ikinci dönem:

1980- 1995

üçüncü dönem:

1996- günümüz

birinci dönem

"birinci dönem" diye adlandırdığımız bölümdeki al pacino filmlerini incelediğimizde, özellikle **the panic in needle park, the godfather 1-2, dog day afternoon, ...and justice for all** gibi filmler gözümüze çarpacaktır. seyirciye kendisini sevdiren biri, al pacino - onu izlerken sevmemek, sempati duymamak için çaba harcamak gerek. evet, çeşitli rolleri canlandırdı, çok yönlülüğünü ortaya koydu; ama oynadığı rollerine hep bir serserilik kattı. konuşmasıyla, mimikleriyle, ekrandaki rahatlığıyla tüm kasıtlılığı yıkıp attı; ciddi rollerine tatlı bir mizah ekledi. bu durum, ikon haline gelen bir aktör olmasının nedeni olarak da gösterilebilir. toplumun uyumsuzlarını canlandırdı; uyuşturucu bağımlısı bobby, sevgilisinin cinsiyet değiştirme ameliyatı olması için banka soygunu yapan sonny, yozlaşmanın içinde adalet peşinde koşan avukat arthur...

sinemanın en önemli isimlerinden biri olan al pacino; gençliğinde de, yetişkinliğinde ve yaşlılığında da, kısacası her zaman oyunculuğuyla sinemaseverleri büyüledi. ışıltısını kaybetmeyen, sanatıyla her zaman kendisini yaşatmayı başarabilecek bir aktörden bahsediyoruz; aurasıyla insanları kolayca etkisi altına alabilecek bir aktörden. birçok karakteri başarıyla oynadı. yeri geldi aşık bir uyuşturucu bağımlısını, yeri geldi bir mafya babasını, yeri geldi ahlaklı bir polisi canlandırdı.

the panic in needle park (1971), al pacino'nun ilk aktörlük deneyimlerinden; diğer filmlerine göre "acemi" kalsa da, al pacino kafasına bağladığı fularıyla ve salaş tarzıyla seyircinin ilgisini üzerine toplayabilmişti. bu film-den sonra, francis ford coppola tarafından yönetilen kült bir film haline gelen **the godfather**'da michael carleone rolünü üstlendi. bu da, aktörün kariyerine iz bırakacak bir atılım oldu.

al pacino'nun teker teker tüm filmlelerinden bahsedemeyeceğiz. çok filmde oynadı, çok karaktere hayat verdi. bu nedenle, sinemanın "babası" olan al

al pacino ile ötekiler, öteki olmaktan kurtulabildi. sanat, etkisini gösterdi; iki saatliğine de olsa sinemanın "diğerleri" için mücadelesine şahit olduk. dog day afternoon'da sonny, "attica!" diye bağıırken orada alkışlayanlardan biri de biz olduk, ...and justice for all'da arthur'un final sahnesindeki tiradı bizim de mahkeme odasında donakalmamıza neden oldu.

al pacino, teker teker hepimizi aynı potada eritmeyi başardı. ya da polis teşkilatının içinde ahlaklı olan, rüşvet almayan tek polisi canlandırdı. kimden bahsettiğim ortada - hippie giyimli, kocaman şapkalılarıyla, gösterişli yüzükleriyle, beresiyle; sevdiği, değer verdiği mesleği için tek başına çabalayan **serpico**'dan bahsediyoruz elbette. yalnız kalıyor; dışlanıyor, kendi varoluşu için mücadele ediyor. yozlaşmış teşkilatın içinde kendi doğrusu için savaşıyor, sessiz kalmayan birini canlandırıyor, al pacino. **serpico**'daki başarısı adını duyurmasında da oldukça önemli oldu. birinci dönemdeki filmleriyle al pacino, kendini seyirciye ve ekrana kabul ettirdi. oyuncunun doğuştan gelen yeteneği ve içtenliği, sinemaseverlerin al pacino'yu tanımasını, sevmesini kolaylaştırdı. içimizden biri oldu al pacino.

jerry schatzberg, sidney lumet, norman jewison, francis ford coppola gibi yönetmenlerin verdiği fırsatlarla sinema tarihine adımlarını attı. karakterleri çeşitlendikçe, oyunculuğunun kalitesini gördük. yalnızca baba don corleone'nin tahtını almakla yetinmedi; aynı zamanda sinemanın da tahtını kapıp, baş köşesine hakkıyla yerleşti. tam anlamıyla "baba" oldu. doğu harlem'de doğan bu genç adam herkesi kendisine hayran bıraktı.

ikinci dönem

bu dönemin ilk filmi, william friedkin'in yönetmen koltuğuna oturduğu **cruising** (*devriye, 1980*). polis steve burns (*al pacino*), eşcinselleri öldüren bir seri katili yakalamak amacıyla şefi tarafından gizli göreve yönlendirilir. sado-mazo eşcinsellerin takıldığı bir kulüpte steve burns, ortama stiliyle uyum sağlamaya çalışarak insanları gözlemler. tehlikeli görevinden kimseye bahsetmemelidir. başarılı bir şekilde kamufle olur ve olaylar gelişir. '80 yılında çekilen film, oldukça cesur sahneler de barındırıyor. bazı kesimlerce al pacino'nun kötü bir filmi olarak değerlendirilse dahi aktörün yine başarılı oyunculuğunu sergilediği filmlerinden biridir. 80'lerin muhafazakarlığına rağmen böyle bir filmde rol almanın cesaret istediği aşikar. ayrıca film, suça göz yummuş ve görmezden gelen polisler için de bir eleştiri sunuyor. elbette steve burns bu polislerden biri değil; o, haksızlık yapmadan görevini gerçekleştirme uğraşında. **serpico**'da da olduğu gibi. aktörün 80-95 yılları arasında sükses yapan filmlerine örnek olarak; **scarface**'i, akademi en iyi erkek oyuncu dalında oscar aldığı **scent of a woman**'ı, **carlito's way**'i ve **heat**'i gösterebiliriz. kariyerinin arka-

planında ise; **sea of love, dick tracy, frankie and johnny** gibi seyircisine pek de kavuşamamış filmler yer alıyor. yine bu dönemde, the godfather'ın üçüncü filmi vizyona girmiş olsa da, ilk iki filmin oldukça gerisinde kaldı.

al pacino'nun en önemli filmlerinden biri olan scarface'de, tony montana adlı kültleşmiş karakterin dünyasına girerek, "**ben her zaman doğruyu söylerim, yalan söylerken bile**" diyen, dürüst bir göçmenin uyuşturucu ticaretinde ilerlemesini izledik. yükselme arzusuyla dolup taşan tony montana, kimseyi affetmeyecek, korkmadan tehlikeli sularda yüzecektir. ekranda devleşen karakter, filmin sonunda kontrolünü kaybeden, taramalıyla etrafına ateş açan bir robota dönüşecektir. filmi izlerken, dürüst bir adamın hırslarının sebep olduğu dönüşümüne şahit oluruz. bu nedenle brian de palma'nın yönettiği scarface, etkisini daima yaşatacak yapıtlardandır.

usta aktör, polis-dedektif rollerinde o kadar iyi performans sergiliyor ki; sea of love, cruising, heat gibi senaryosu zayıf olan filmleri bile ışıklandırıyor. örneğin; phil phillips'in sea of love adlı şarkısından ismini alan filmde, al pacino yine seri katil avında koşan depresif bir polisi canlandırıyordu. ka-

riyerinin sönük filmlerinden olsa da, 80'lerin ortamı ve aktör için izlenilebilecek filmlerden biri olduğu söylenebilir. helen (ellen berkin) karakterinin devreye girmesiyle, suç-gerilime eklenen romantizm öğesi de filmi seyircisine çekici kılıyor. günümüzde çoğu seyirci, kuşkusuz romantik film dendiği zaman önyargularla yaklaşıyor. benzer senaryoların birbirini tekrar edip durması; oyuncular arasındaki uyumsuzluk; sadece ağlatmak için çabalayan filmler sayesinde seyirci, bu türe olan ilgisini kaybetti. yine de, bahsi geçen bu ucuz kalite romantik filmleri bir kenara bırakalım ve insanın içini ısıtan, samimi ve içten **frankie and johnny** filminden bahsedelim. scarface'de asansörden inişiyile baş döndüren michelle pfeiffer, bu filmde al pacino'nun ikinci kez rol arkadaşı oluyor. johnny (al pacino) hapishaneden yeni çıkmıştır ve frankie'nin (michelle pfeiffer) çalıştığı kafede aşçı olarak kendisine bir iş bulur. sürekli shakespeare alıntılıyan, hayattaki iyi tarafları görmeye çalışan johnny ile mutsuz frankie'nin hikayesidir bu film. 53 yaşındayken kör bir adamı canlandırdığı **scent of a woman**'da tango sahnesiyle ve duruşma salonundaki oyunculuğuyla yine herkesi kendine hayran bıraktı. bir sene sonra, **carlito's way** filminde suçlarının cezasını çekmiş, değişmiş bir adam olarak yeni hayatını oturtmaya çalışan carlito'yu canlandırdı. scent of a woman'daki başarısıyla kıyasladığımızda geride kaldı; ama filmler farklı kulvarlarda olduğundan ikisini kıyaslamak pek de doğru olmayacaktır. iki yıl sonra, robert de niro'nun da yer aldığı **heat** filminde boy gösterdi. polis vincent hanna olarak, soyguncu neil mccauley'nin (robert de niro) peşindeydi. aksiyon türündeki film, akıcı ve

enerjisini kaybetmeyen bir tempoya sahip. süresinin üç saate yakın olmasına rağmen, usta oyuncuların ve senaryonun etkisiyle film, seyirciyi boğmadan geçiyor. kovalamacanın içinde kayboluyorsunuz. suçlunun da polisin de iddialı olduğu başarılı bir kapışma filmi, heat.

üçüncü dönem

üçüncü döneme giriş ise, harold becker'ın yönettiği **city hall** filmiyle gerçekleşiyor. film, siyahi bir çocuğun öldürülmesiyle kızışan ortamda; çevrilen politikalara, ikiyüzlü tavırlara ışık tutuyor. john pappas (*al pacino*) da sağ kolu kevin calhoun'un (*john cusack*) deyimiyle "felaketleri zafere dönüştüren" bir siyaset adamı. türkçe çevirisiyle "**adalet için**" filminin konusu ilgi çekici olsa da, işlenişinin zayıflığı nedeniyle soğuk bir yapıt olmaktan öteye gidemiyor. al pacino, pek de boş kalmayan bir aktör; neredeyse her yıl bir filmde kendisini izlemek mümkün. city hall'dan sonraki senede de johnny depp ve michael madsen gibi tanınmış oyuncularla **donnie brasco** filminde rol alıyor. gerçek bir hikayeden uyarlanan filmde, joseph d. pistone adlı bir ajanın gizli görevi anlatılıyor. johnny depp ile al pacino'nun yanyana geldiği film, gangsterliğe giriş 101 türünde bir mike newell eseri. "**forget about it**" repliği ile akıllara kazınan lefty (*al pacino*) gözlüklerinden tutun, paltosuna kadar kendi imaj çalışmasını yapan bir mafya adamı - al pacino'ya

uzak olmayan rollerden biri anlayacağınız. aynı sene içerisinde, keanu reeves ve charlize theron ile **the devil's advocate** filminde de yer alıyor. üstelik filmde, john milton rolünde; halkla anlaşılan, kolayca sempati kazanabilen, manipüle gücü yüksek, insanları büyüdü altına alan bir şeytan! bu sempatik şeytan, film boyu karşı konulmaz gülüşüyle the devil's advocate'in yıldızı oldu. "**kibir, en sevdiğim günahdır**" derken alevler içinde parlamış da, seyirciler olarak aklımıza kazınan sahnelerinden biriydi - tabii ki, bunda paint it black şarkısının etkisinin de yüksek olduğunu söylemek gerek.

"kendine bu kadar güvenme evlat. ne kadar iyi olursan ol, dikkatleri üzerine çekme. bu en büyük hatan olur. her zaman küçük görünmek zorundasın. sessiz ol, küçük adam ol. aptal oyna, istenmeyeni. saf görünen zeki ol. mona lisa'nın eteğindeki el benim. ben bir sürprizim evlat, geldiğimi asla görmezler."

the devil's advocate'den iki yıl sonra, heat filminin de yönetmeni olan michael mann'in **the insider**'da russell crowe ile rol aldı. gerçek bir olaydan uyarlanan film, bir sigara şirketinden haksız yere kovulan ve hayatı tehlikeye giren jeffrey wigand'ın (*russell crowe*) mücadelesine odaklanıyordu. 60 dakika adlı televizyon programında görevli olan, gazeteci lowell bergman (*al pacino*) da olaya karşı sessiz kalmayacaktı, elbette. the insider; özgür medya, basın, tarafsızlık, manipüle gibi birçok kavramı sorgulatan; ama hak ettiği değeri göremeyen bir film. üç saate yakın süresi boyunca, gerçekçi işlenişle seyirciyi iç çatışmalara sürüklüyor. korkmasına

rağmen tepki gösteren cesur wigand ile onu asla yalnız bırakmayan lowell bergman'ın hikayesinde gerilirken düşünüyorsunuz. bunun yanı sıra, al pacino'nun gazetecilik rolünü de başarıyla üstlendiğini görüyoruz. mesleğin titizliğini, hassaslığını yılların tecrübesiyle ekrana yansıtarak "sabit bir karakterin oyuncusu" olmadığını kanıtıyor.

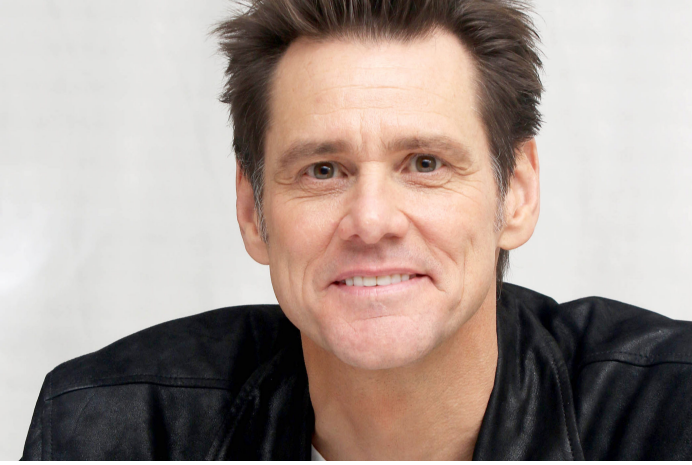
2000 yılında, ira lewis'in **chinese coffee** oyununu sinemaya uyarladı. yalnızca filmi yönetmekle kalmadı, aynı zamanda ana karakteri, yazar harry levine'e de hayat verdi. başarıyı yakalayamamış, "küçük odasında" yaşayarak hayata bir şekilde tutunmaya çalışan, maddi sıkıntılar içerisinde olan yazarlardan biri, harry levine. küçük odası, daha doğrusu evi, her ne kadar onu boğsa da bir şekilde üretmeye, yazmaya çalışan bir yazar. al pacino, chinese coffee filmiyle keşfedilmemiş ya da ancak öldükten sonra değeri anlaşılmış yazarların yaşamlarına kamerayı çeviriyor. özellikle, riskli bir tutkunun ardından koşan yazar adaylarının ve yazarların es geçmemesi gereken bir film, chinese coffee. çoğunlukla tek mekanda geçiyor; bu nedenle, yazarların buhranları seyirciye daha kolay aktarılabilir. toplum tarafından dışlanan, cebinde bir dolarla dolaşan harry levine ile empati kurmakta zorlanmıyorsunuz. ne var ki, chinese coffee, al pacino'nun filmografisinde hak ettiği değeri alamayan filmlerden biri daha. serpico, scarface, godfather gibi filmleri kadar sükse yapamamış; ama oldukça değerli olan filmlerden. 2002'ye gelindiğinde, christopher nolan'ın **insomnia** filminde robin williams ile birlikte rol aldı. karanlık atmosferde geçen film, bir cinayetin soruşturmasıyla ilgiliydi.

insomnia'da al pacino, alışık olduğumuz dedektif rollerinden birindeydi. kovalama sahneleriyle gerilim dolu olan insomnia, christopher nolan'ın başarılı işlerinden bir tanesi. ilerleyen dönemde ise aktörü; **the recruit, 88 minutes, the son of no one, maglehorn, the humbling** gibi eski dönemlerindeki kadar seyirciyle buluşamamış filmlerini görüyoruz. oyuncunun güncel filmlerine baktığımızda **dabka**, eleştirmenlerden aldığı kimi olumlu kimi olumsuz yorumlarla gözümüze çarpıyor. evan peters'ın kanadalı gazeteci jay bahadur'u canlandırdığı biyografik filmde, al pacino da seymour tolbin karakterine can veriyor. film hakkında yeterli bilgiye ulaşamıyoruz; ancak 2017'nin nisan ayında amerika'da vizyona giren filmde, jay bahadur'un somalili korsanların içine dahil olmasıyla gelişen olayların ele alındığını söyleyebiliriz.

al pacino zengin filmografisiyle dikkatleri çeken, kütleleşmiş bir aktör. şu anda 77 yaşında olan baba, yaşına rağmen kazandığı tecrübeleriyle ve yeteneğiyle gençlere ilham dağıtmaya, sinemaseverleri hayatın sıkıcılığından kurtarmaya devam edecektir kuşkusuz. "**sinema, sıkıcı yerleri maskalanmış bir hayattır**" diyen alfred hitchcock'a tüm sinemaseverler hak verecektir; biz de, kıymetini bilelim bu güzel filmlerin diyelim.

bay mimik: jim carrey

oyunculuktan komedyenliğe, yapımcılıktan senaristliğe ve ressamlıktan müzisyenliğe birçok alanla ilgilenmiş ve eser vermiş; **ace ventura**'nın budala dedektifini, **the mask**'in maskesini, **liar liar**'in yalancı avukatını, **the truman show**'un truman burbank'ini ve daha nice karakteri beyaz perdede ustalıklarla canlandırmış bir isim, jim carrey.

17 ocak 1962 tarihinde kanada'da dünyaya gelen jim carrey, *slapstick komedinin* modern temsilcilerindedir. babasının vefatının ardından çeşitli işlerde çalışan ünlü oyuncu; kanada'nın gece kulüplerinde gerçekleştirdiği stand-up şovlarda yüzünün esnekliğini kullanarak yaptığı taklitlerle, izleyenleri kahkahaya boğmuştur. los angeles'a taşınmasıyla birlikte hayatının ilk değişim adımını atmıştır. "the comedy store"da çalıştığı sırada, kendisi de bir komedyen olan nedney dangerfield tarafından keşfedilir. jim carrey, nbc kanalındaki **saturday night live show**'da yer alsa da, ilk önemli rolüne **the duck factory** ile sahip olur. stand-up şovlar ile başladığı kariyerini, dizilerde aldığı ufak roller takip eder. çok geçmeden ilk sinema filmi rolünü, bir vampir komedisi

olan, **once bitten**'dan alır. bu filmi, **peggy sue got married** ve **the dead pool** filmlerinde aldığı roller takip eder. **in living color** dizisindeki rolü devam ettiği sıralarda, ilk başrol filmi vizyona girer. kendisinin de senaryosuna katkıda bulunduğu **ace ventura: pet detective** filminde jim carrey; kaybolan hayvanların peşine düşen, budala dedektif ace ventura'yı canlandırır. birçok eleştirmene göre basit bir senaryoya sahip olan film, jim carrey'nin oyunculuğuyla gişede liste başı filmler arasına girmiştir. aynı yıl, **the mask** ve **dumb and dumber** filmleriyle dünyaya ismini duyurur. the mask filminde cameron diaz ile birlikte rol alan jim carrey, bir banka memuru olan stanley ipkiss'i ve bulduğu maske sonucunda ortaya çıkan yaratığı, maske'yi canlandırır. şu an bir seri film haline gelen dumb dumber filminde ise ünlü komedyen, lloyd christmas karakterine hayat verir. okul sıralarında yaptığı stand-up şovlardan beyaz perdeye uzanan macerasında jim carrey, dünyayı güldürmeye başlamıştır artık. american time onun için şöyle der: "**yaşayan çizgi kahraman.**" elbette bu, jim carrey'in abartılı jest ve mimiklerine yaptıkları bir atıftır. slapstick komedinin modern temsilidir; bu tür komedi, abartılı ve genellikle dikkatsizce yapılan hareketleri barındırır. jim carrey, 1995 yılında **ace ventura: when nature calls** ile budala dedektifi seri film haline getirir. aynı yıl, **batman forever** filminde ise the riddler (*bilmecesi*) karakterini oynar. 1997 yılına geldiğimizde; **liar liar** filminde, yalancı avukat fletcher reede rolüyle karşımıza çıkar. ancak, jim carrey'nin

filmografisi için kırılma noktası **the truman show** olur. bu filme kadar komedi filmlerinde oynayan veya komik diye tabir edebileceğimiz karakterleri canlandıran jim carrey, bir dram filmiyle seyirci karşısına çıkar. hayatının bir televizyon programı olduğundan habersiz truman burbank'ı canlandıran jim carrey; birçok hayranına göre bu filmde, oscar'a layık bir performans sergilemişti. truman burbank rolüyle oscar'ı alamamış olsa da, bu filmdeki performansı ile pek çok ödüle layık görülür, jim carrey. bunların en önemlisi de altın küredir. artık jim carrey, sadece komedi filmiyle anılmayacaktır. bir başka önemli filmi ise, **man on the moon** olmuştur. biyografik filmde jim carrey, ünlü bir komedyen olan andy kaufmann'ı oynar. bu filmdeki performansı da yine altın küre ile taçlandırılmıştır.

2000'li yıllara gelindiğinde, pek çok müzikalde rol alır; bunların içinde en önemlilerden biri, **the grinch stole christmas** filmidir. zira man on the moon ve the mask filmlerinde olduğu gibi, bu filmin de tema müziğinin hazırlanmasında jim

carrey de katkı sağlamış; filmde *kim* olarak adlandırılan kasaba sakinlerinden ve noel'den nefret eden yeşil kim'i, yani grinch'i canlandırmıştır. 2001 yapımı **the majestic** filminde, amerikalı bir senaristi oynar. **bruce almighty** filminde morgan freeman ve jennifer aniston ile birlikte rol alan jim carrey, tanrı'nın yeri-

ne geçen bruce nolan karakterine hayat verir. **lemony snicket's a series of unfortunate events** filminin kötü adamı count olaf'ı oynarken kılıktan kılığa giren jim carrey, aynı yıl **eternal sunshine of the spotless mind** filmi ile bafta en iyi erkek oyuncu ödülüne layık görülür. kate winslet ile başrolde yer alan oyuncu; hafızası silinen bir çiftin tekrar tanışmasını konu alan filmde, joel berish rolüyle sevenlerinin karşısına çıkar.

yapımcılığını üstlendiği **fun with dick and jane** filminde amerikan rüyası içinde kaybolan şirket elemanı dick harper'ı oynayan jim carrey; **the number 23** filmiyle de izleyen karşısına akıl hastası bir katil rolünde çıkar. iki farklı karakteri canlandıran oyuncu için korku - gerilim türündeki ilk filmidir. sonrasında, günümüze kadar pek çok yapımda rol alan ünlü oyuncu, kimi zaman baş rolde kimi zaman ise yardımcı rollerde seyircisinin karşısına çıkmıştır.

rol aldığı yapımlarda, genel olarak slapstick komediyi ortaya koyan jim carrey; pek çok yapımda yaptığı doğaçlamalarla seyircilerin hafızasına kazınan sahneler ortaya koymuştur. the truman show'da, ayna karşısında canlandığı astronot sahnesinde olduğu gibi. andy kaufman'ı canladığı man on the moon filmindeki oyunculuğu ise, metod oyunculuğunun en güzel örneklerinden biridir.

henüz on yaşındayken "the carol burnett show"a cv göndermesinden, jim carrey'nin şov ve sinemasına dünyasına ne kadar meraklı olduğu da anlaşılıyor aslında. ünlü komedyen, çocuk yaşta başladığı bu yolculuğunu, halen de sürdürüyor.

illüstrasyon: ulaş ıstar

kısa filmde ve sinemada sürenin yeri

türkiye'de kısa film, genellikle, uzun metraj film yapacak imkanlara sahip olmayanların tercih ettiği bir tür olarak karşımıza çıkıyor. hatta daha da ileri giderek uzun metraj film yapabilmenin ilk adımı olarak kısa filmciliği görenler de var. bu tarz düşünceler; ilk bakışta zararsız görünse de, temelde koca bir yanılgıyı barındırıyor. dolayısıyla böyle düşünmenin sadece kısa filme değil, türk sinemasına da büyük zararı dokunuyor.

öncelikle, kısa filmin ne olduğunu anlayabilmek için, "**kısa**" kelimesinin göreceli ve ucu açık bir kavram olduğunu kabullenmemiz gerekir. bir şeyin kısa veya uzun olduğunu söyleyebilmek için bir referans noktası belirlemek gerekir - ki o noktadan aşağıda olanlara kısa, yukarıda olanlara uzun diyebilelim. sinemada bu durum, sektörün belirlediği standartlar referans alınarak ortaya çıkmış durumda. hâl böyle olunca; seyircilerin para karşılığında izleyeceği filmlere biçilen, tırnak içinde, ideal uzunluk *-yaklaşık 120 dakika-* o sürenin altındaki filmlere "orta veya kısa metraj" denmesine sebep oluyor. sadece bu açıdan bakılacak olursa "*kısa film,*" sektörel bir terim olmaktan öteye gidemez. madem ki sinema bir sanat, bu alanda üretilen eserleri bir takım teknik kriterler içerisine hapsedmenin doğruluğu üzerine düşünmek gerekir. çünkü kısa filmler, sinema yapmak isteyenlerin kendilerini uzun metraja hazırlamak için

"**demo**" olarak kullanabileceği bir araçtan öte, *kendine özgü anlatı tarzına ve biçimine sahip olan önemli bir türdür.* elbette "süre" tümüyle dışlanabilecek bir konu değildir ancak; filmlerin süresini belirleyecek ilk unsur, **filmle anlatılmak istenen konu ve hikaye olmalıdır.**

uzun uzun anlatılması gereken konuları, çeşitli sebeplerden ötürü, 10-15 dakika içerisinde anlatıp kısa film yapmaya çalışmak saçmalık olacaktır. **kısa film, sinemanın şiiridir.** şiirde olduğu gibi, kısa filmin de; az, öz ve çarpıcı bir hikayeye sahip olması gerekir.

örneğin; **lars von trier**'in 2013 yapımı, **nymphomaniac**^[1] filmi ele alalım. bu uzun metraj film, isminden anlaşılacağı üzere seks bağımlısı bir kadının *-joe'nin-* hikayesini anlatıyor. seks bağımlılığı bir hastalıktır ve bu hastalığa sahip olan bireyler için seks yapmak, zevkli bir eylemden ziyade mecburiyettir.

yetişkin bir kadın olan joe'nin (*charlotte gainsbourg*), dayak yemiş halde, bir rahip tarafından bulunmasıyla başlıyor film. **joe**, kendisine yardım eden bu adama, çocukluğundan itibaren yaşadığı her şeyi anlatıyor. iki bölümden oluşan ve toplamda **325 dakika** -yaklaşık 6 saat- süren film boyunca "seks bağılımsı" olmanın, daha doğrusu "seks bağımlısı bir kadın" olmanın nasıl bir durum olduğunu kanıksıyoruz.

çünkü yönetmen, 6 saat boyunca; kocasını defalarca aldatan bir eşi, seks için küçük çocuğunu evde tek başına bırakan bir anneyi, cinsel doyuma ulaşma ve belki de hastalığından kurtulma umuduyla işkence denilecek yöntemlere gönüllü olarak maruz kalan bir bağımlıyı ve hatta babası yeni ölmüşken bile ağlaya ağlaya seks yapan bir kadını izletiyor bize. kısaca filmin konusu "azgınlık" değil, "bağımlılık." filmdeki bu aşırı erotizme, izleyici olarak o kadar çok maruz kalıyoruz ki seks, erotik anlamını yitirip mide bulandırıcı bir etki bırakıyor üzerimizde.

peki nymphomaniac, 325 dakikalık değil de, 120 dakikalık bir film olsaydı

ne olurdu? joe'nin istemese de bağımlılığı yüzünden yaptığı akıl almaz şeylere tanık olamaz ve bağımlılığının mahiyetini kavrayamazdık. doğal olarak film de, ucuz pornodan farksız olurdu. yönetmenin istediği şey seks bağımlılığının iğrenç yanlarını anlatmak olsa da, hiçbir seyirci bunu anlayamazdı ve herkes azmış bir şekilde salonu terk ederdi.

ayrıca nymphomaniac filminin de uzun metraj olarak adlandırılması ironik bir durumdur. eğer 120 dakikalık filmlere uzun metraj diyorsak, bu süreden 3 kat daha uzun olan nymphomaniac'a "uzun uzun uzun metraj" dememiz gerekmez mi?

sonuç olarak; hikaye süreye göre düzeltilmemeli, süre hikayeye göre belirlenmelidir. kısa filmin, iyi anlaşılıp doğru yapıldığında sinemanın kalitesini artıracak güce sahip olduğunu unutmamak gerek. aksi takdirde bu türe, sadece süre bağlamında bakan sinemacılar, kariyerlerinin devamında küçük hikayeleri sulandırarak içi boş uzun metraj filmler üretmekten fazlasını yapamayacaktır. çünkü ticari çıkarlar için ondan standart bir uzunlukta film çekmesini isteyen sektör, standart formülleri kullanarak hikaye yazmasını ve gişede iyi paralar kazandırmasını da isteyecektir.

1— **nemfomani**: kadınlarda cinsel doyumsuzluk, seks bağımlılığı.

NOVI CINEMA

sinema fanzini

sayı 1

hem güldüren, hem ağlatan oyuncu: şener şen
doğa bekiroğlu

şeytanını ruhuna satan bir şairin “sonsuz şiir”i
irem turhan

usta beni öldürsen e! / hugh o’conor röportajı
naz ekmekçi

içimizden biri: al pacino
seda bayram

bay mimik: jim carrey
ismail akçaoğlu

kısa filmde ve sinemada sürenin yeri
burak aras

ekim 2017

5 lira